

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării

Punct de vedere cu privire la acțiunile solistului formației muzicale KARPATIA

Dosar nr.: 1097/P/2014

Către, Parchetul de pe lângă Judecătoria Miercurea Ciuc, Doamnei Prim Procuror Ceascai Corina

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (în continuare CNCD), autoritatea de stat în domeniul discriminării, autonomă, cu personalitate juridică, aflată sub control parlamentar și totodată garant al respectării și aplicării principiului nediscriminării, cu sediul în București, în virtutea art. 16 și 18 al O.G. nr. 137/2000, republicată, formulează următorul:

PUNCT DE VEDERE

ca urmare a solicitării formulate prin adresa înregistrată sub nr. 5832/01.09.2014, cu privire la acțiunile solistului formației muzicale KARPATIA, Petras Janos Laszlo, acțiuni ce constau în inserarea unor mesaje xenofobe și naționalist-extremiste în versurile cântecelor sale dar și în dialogul solist-public.

În fapt, numitul Petras Janos Laszlo, cetățean maghiar, în calitate de solist al formației KARPATIA, cu ocazia concertului susținut la Miercurea Ciuc în data de 06.06.2014, a interpretat cântece ce conțin următoarele versuri și a întreținut un dialog incitator cu publicul:

Tiboldi Laszlo: „Bună seara secui, bună seara maghiari! Văd că ne-am adunat într-un număr frumos... Simt că suntem acasă, rămânem acasă și vom dăinui. Hai secuii! Hai maghiarii!”

În timp ce intră membrii formației pe scenă, publicul strigă: „Să piară Trianon! Ținutul Secuiesc nu este România!”

Soldați ai Ungariei
Mai puteți să vă ridicați în picioare
Mai puteți pentru patrie
Să înfrunțați o jumătate de lume
Să rezistați până la moarte
Înapoi până la granița sfântă
Și dacă va veni vremea
Mama voastră bună așa își va lua rămas bun: mergi, mergi, mergi !...

Solist: „O seară frumoasă Miercurea Ciuc, o seară frumoasă Ținutul Secuiesc, o seară frumoasă Ardeal, o seară frumoasă Ungaria Mare!”

Scumpă patrie, scumpă patrie, scumpă patrie
Îmbrățișată de Carpați
Nu vom lăsa să pieri
Nu, nu, niciodată, Nu, nu niciodată, Nu, nu niciodată!
Vom lua pământ înapoi,

Pădure, câmpie, pădure, câmpie, pădure, câmpie
 Să dea Dumnezeu
 Putere pentru asta, putere pentru asta și un viitor mai frumos.

Solist: „Mulțumesc, este o trăire fantastică pentru noi să fim împreună în această seară. Mulțumesc frumos lui Dumnezeu, vouă și nu în ultimul rând organizatorilor care au făcut posibil acest lucru, au muncit foarte mult. Formația Karpatia, maghiarii, secuii ne primesc cu drag, însă românii nu atât de mult, știm asta așa că au trebuit să lupte mult ca să fim aici”.

Piesa a fost urmată de alte piese numite „Calul de lemn”, „Cântec maghiar”, „Ardealul este liber”, „Lamă mâncată de rugină”, „A fost creat călăreț”, „O, secuii pribeag”.

O, secuii pribeag,
 Privește înspre cer!
 Vezi cum e spre est de tine
 Privește norul cum apare
 Cum apare!
 Spre țara secuiască
 Cum se apropie

Refren:
 Unde sunteți secuilor?
 Acest pământ vi l-am încredințat
 Vi l-au luat
 Patria voastră e altora.
 Unde sunteți secuii?
 Acest pământ vi l-am încredințat
 Vi l-au luat
 Patria voastră e altora.

Transilvania a fost înfrântă,
 A fost asediată.
 Culmea sfântă a Carpaților
 Spini o încununează.
 Mormintele eroilor noștri...

Comentarii solist – public :

Solist: „Atenție! Vom cânta împreună!”

Publicul: „Să piară Trianon! Să piară Trianon! Să piară Trianon!”

Solist: „Mulțumesc, această propoziție are mai multe motive. Vom parcurge aproape toate teritoriile rupte. Următorul mesaj se transmite din Ținutul de Sus (n.n. Slovacia), cântecul celui mai mare poet al Ținutului de Sus, Sajo Sandor, Cântec maghiar”.

Solist: „Vă mulțumesc foarte frumos! Știu că de regulă, fetele se dezbracă pe scenă, dar eu fiind băiat, mă îmbrac. Se pare că nu prea am nimerit mărimea și fiind la Ciuc, frigul mă cam înțeapă. Deci...vă mulțumesc pentru răbdare. Avem afișat aici un text: «Soluția este autonomia!» Am auzit multe despre autonomia secuiască, chiar și în patria ciuntită, ceea ce a

fost interpretată în fel și chip, între alții și de politicieni români. De exemplu, Victor Ponta spunea că Ținutul Secuiesc să nici nu viseze la autonomie (n.n. – fluierături din mulțime), însă noi credem că această atitudine se poate interpreta și astfel de parcă s-ar confrunta cu Bunul Dumnezeu, deoarece Bunul Dumnezeu a dăruit acest pământ secuilor și nu lui Victor Ponta!”

Solist: „Și atunci să scoatem săbiile îngropate în strămoși, să le ascuțim și să le folosim din nou!”

Solist: „Cum ne-am uitat împrejur, am văzut drapel ungar, drapel secuiesc, tricolor... toate drapelurile sunt maghiare... tricolorul maghiar, văd steagurile în dungi arpadiene, văd drapel pașoptist, cu diverse înscrisuri, vedem vechiul drapel secuiesc, pe cel roșu-negru, or când am sosit am văzut și un drapel rusesc. Nu știu dacă voi l-ați văzut, dacă este aici drapelul rusesc. Acolo este tricolorul rusesc. Este interesant, întrucât, nu foarte demult, peninsula Crimeea a avut o soartă asemănătoare cu cea a Ardealului. În anii '50, Hrușciiov a făcut-o cadou Ucrainei, și să vedeți minune, au trecut mulți, mulți ani, și totuși, a putut să se întoarcă la patria-mamă. Așa că, acest exemplu, al peninsulei Crimeea, să fie un exemplu pentru Ardeal, Ținutul de Sus, și pentru toți, iar noi salutăm acel tip de unificare a națiunii realizată de ruși, și noi ne dorim același lucru, pentru noi este un exemplu. Și dacă tot vorbim despre teoriile ocupate ale Ucrainei, atunci, următoarea melodie să se refere la Transcarpatia”.

Având în vedere cele de mai sus, Parchetul de pe lângă Judecătoria Miercurea Ciuc solicită un punct de vedere, în limita competențelor CNCD, cu privire la versurile cântecelor, întrebărilor retorice și comentariilor solistului, dacă acestea promovează idei și concepții xenofobe, precum și naționalismul extremism.

De asemenea, Parchetul solicită să precizăm dacă acțiunile numitului Petras Janos Laszlo se încadrează în limitele garantate de lege privind libertatea de exprimare sau aceste bariere au fost depășite și subminează buna credință dintre cetățeni prin propagarea și ațâțarea urii naționale.

Colegiul este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitatea persoanei, interzicerea discriminării raportat la declarația suspectului, obiect al prezentei solicitări. Analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și în consecință se impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie:

- să fie prevăzută de lege (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite calități: să fie previzibilă și accesibilă),
- să urmărească un scop legitim,
- să fie necesară într-o societate democratică și
- să fie proporțională cu scopul urmărit (*C. Birsan*, Convenția europeană a drepturilor omului, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801).

I. Ingerința să fie prevăzută de lege

Prima cerință, cea a existenței unei prevederi legale, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de o serie de acte normative. Astfel, apreciem ca ar putea fi incidente următoarele prevederi legale :

- Art. 5 alin. (1) din O.U.G. nr. 31/2002 privind interzicerea organizațiilor și simbolurilor cu caracter fascist, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii, cu următorul conținut: „promovarea cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unei infracțiuni contra păcii și omenirii sau promovarea ideologiei fasciste, rasiste ori xenofobe, prin propaganda, săvârșită prin orice mijloace, în public, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani și interzicerea unor drepturi”;

- Art. 369 C.pen., care reglementează incitarea la ură sau discriminare, cu următorul conținut: „incitarea publicului, prin orice mijloace, la ură sau discriminare împotriva unei categorii de persoane se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă”;

Pentru prezenta analiză este relevant și scopul pentru care s-a adoptat O.U.G. nr. 31/2002. Astfel, art. 1 al actului normativ anterior arătat, prevede că „pentru prevenirea și combaterea incitării la ura națională, rasială sau religioasă, la discriminare și la săvârșirea de infracțiuni contra păcii și omenirii, prezenta ordonanță de urgență reglementează interzicerea organizațiilor și simbolurilor cu caracter fascist, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii”.

Apreciem că texte normative în cauză sunt previzibile și accesibile, deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

II. Ingerința să urmărească un scop legitim

Raportat la scopul legitim urmărit prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protecția demnității umane a cetățenilor români, indiferent de apartenența etnică a acestora, prin prevenirea și combaterea incitării la ura națională, respectiv protecția unor relații privind conviețuirea socială, raportat la speța relații interetnice.

Protecția demnității umane a cetățenilor români, indiferent de apartenența etnică a acestora, prin prevenirea și combaterea incitării la ura națională, respectiv protecția unor relații privind conviețuirea socială, constituie un scop legitim într-o societate democratică.

Colegiul director constată că primele două condiții (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.

III. Necesitatea ingerinței

Următoarea etapă a testului urmează să stabilească dacă interferența în libertatea de exprimare „este necesară într-o societate democratică”.

În acest demers se analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („pressing social need”).

Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, iar autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei „nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere (*C. Bîrsan*, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, p. 801).

În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „margine de apreciere” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact

direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „nevoi sociale presante”. Marginea de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO. (a se vedea *Handyside c. United Kingdom* par. 48 și par. 49).

IV. Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare

În scopul de a determina dacă declarația obiect al prezentei autosesizări constituie un discurs de ură, Colegiul va examina: obiectivul urmărit de suspect, conținutul declarației, contextul în care a avut loc, conținutul declarației, rolul în societate al persoanei, autor al afirmației.

4.1 Obiectivul urmărit de suspect

Obiectivul urmărit de suspect este important: a dorit acesta să disemineze opinii care incită la ura națională și discriminare sau a urmărit să informeze publicul asupra unui subiect de interes public (a se vedea *Jersild c. Denmark*, parag. 33)? În acest punct Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina a reclamatului, acest aspect nu are relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

Suspectul în calitate de artist a susținut un concert în care a interpretat cântece cu un pronunțat conținut/mesaj istoric. Între cântece, suspectul, a întreținut cu spectatorii un dialog legat de subiecte istorice dar și politice.

Din analiza textului pus la dispoziție, Colegiul director constată că suspectul nu a urmărit în mod evident și exclusiv, să informeze spectatorii asupra unui subiect de interes public, cum ar fi relațiile interetnice sau aspecte ce țin de istoria Transilvaniei.

O interpretare diferită a unor fapte istorice în sine, prin versuri sau declarații poate constitui un subiect de interes public.

Totuși, din analiza textului rezultă că, *suspectul a dorit să disemineze opinii care incită la ură națională și discriminare, prin punerea sub semnul întrebării a statutului constituțional al unei regiuni din România și incitarea unei comunități de a schimba pe căi neconstituționale starea de drept*. Astfel de exprimări sunt, cu titlu de exemplu:

- „Să piară Trianon! Ținutul Secuiesc nu este România!”;
- „Să rezistați până la moarte
Înapoi până la granița sfântă”;
- „Scumpă patrie, scumpă patrie, scumpă patrie
Îmbrățișată de Carpați
Nu vom lăsa să pieri
Nu, nu, niciodată, Nu, nu niciodată, Nu, nu niciodată!”
- „Vom lua pământ înapoi,
Pădure, câmpie, pădure, câmpie, pădure, câmpie
Să dea Dumnezeu
Putere pentru asta, putere pentru asta și un viitor mai frumos”
- „Cum ne-am uitat împrejur, am văzut drapel ungar, drapel secuiesc, tricolor...toate drapelul sunt maghiare... tricolorul maghiar, văd steagurile în dungi arpadiene, văd drapel pașoptist, cu diverse înscrisuri, vedem vechiul drapel secuiesc, pe cel roșu-negru, or când am

sosit am văzut și un drapel rusesc. Nu știu dacă voi l-ați văzut, dacă este aici drapelul rusesc. Acolo este tricolorul rusesc. Este interesant, întrucât, nu foarte demult, peninsula Crimeea a avut o soartă asemănătoare cu cea a Ardealului. În anii '50, Hrușciiov a făcut-o cadou Ucrainei, și să vedeți minune, au trecut mulți, mulți ani, și totuși, a putut să se întoarcă la patria-mamă. Așa că, acest exemplu, al peninsulei Crimeea, să fie un exemplu pentru Ardeal, Ținutul de Sus, și pentru toți, iar noi salutăm acel tip de unificare a națiunii realizată de ruși, și noi ne dorim același lucru, pentru noi este un exemplu. Și dacă tot vorbim despre teoriile ocupate ale Ucrainei, atunci, următoarea melodie să se refere la Transcarpatia.”

4.2. Conținutul declarației

Potrivit conținutului ei, declarațiile suspectului (exprimate prin cântece și prin dialog cu spectatori) sunt ale unui artist, solist al unei formații rock. Conținutul declarațiilor se caracterizează prin exprimarea unor poziții cu privire la fapte istorice, dar și subiecte de politică. Întregul text pune sub semnul întrebării faptul istoric al Tratatului de la Trianon și îndeamnă/incită auditoriul la acte de revizuire a Tratatului de la Trianon.

Paralela realizată de suspect între situația din Ucraina și statutul peninsulei Crimeea, respectiv regiunea Ținutului Secuiesc din România constituie un act evident de incitare la ura națională. Anexarea Crimeii la Federația Rusă încalcă principiile dreptului internațional public și nu constituie un exemplu de bune practici privind relațiile interetnice.

Orice paralelă între situația din Ucraina și România, prezentarea anexării Crimeii ca un exemplu de urmat pentru cetățenii români aparținând minorității maghiare din România în demersul legitim al acestora de păstrare, dezvoltare și exprimare a identității lor etnice, constituie o incitare directă la ura națională, care afectează relațiile interetnice din România.

Afirmare unor deziderate ale minorităților naționale din România care exced actualului cadru constituțional sunt în limitele libertății de exprimare în măsura în care mijloacele

4.3. Contextul în care a avut loc declarația

Declarațiile suspectului au avut loc cu ocazia unui concert, susținut la data de 6.06.2014 la Miercurea Ciuc, la 2 zile de la comemorarea încheierii Tratatului de la Trianon la data de 4 iunie 1920.

Organizarea de manifestări generate de acest eveniment sunt justificate și legitime. Dezbaterile asupra unui eveniment istoric sunt necesare și legitime în măsura în care ele analizează evoluția istorică a unei comunități, a relațiilor interetnice și a îmbunătățirii acestora. Astfel de dezbateri publice contribuie la progresul unei societăți, la demontarea stereotipurilor negative față de o minoritate, desigur cu condiția de a nu exista elemente de incitare la ură și violență.

În măsura în care, aceste evenimente constituie un prilej de a incita la ura națională, atunci suntem dincolo de limitele cadrului legal. Declarațiile suspectului nu au fost urmate de condamnări sau delimitări publice, nici de dezbateri care ar fi contribuit la progresul relațiilor interetnice.

4.4. Rolul în societate a persoanei, autor al afirmațiilor

Din perspectiva analizei limitelor libertății de exprimare, rolul, poziția autorului declarației supusă controlului este determinantă. Partea reclamată este un artist, solist al unei trupe de rock. Acest rol al suspectului are o importanță din perspectiva caracterului fundamental al

transmiterii ideilor, a creației și a concepțiilor despre societate. Ingerința în limitele libertății de exprimare a unei persoane având calitatea de artist, induce responsabilități deosebite instituțiilor statului.

Una din principalele caracteristici ale democrației constă în „posibilitatea pe care ea o oferă de a rezolva prin dialog, fără a se recurge la violență, problemele pe care le are de soluționat un stat, chiar și atunci când acestea sunt extrem de dificile sau stânjenitoare, iar democrația se « hrănește » din libertatea de exprimare”. (ibidem, pct. 66).

Marginea de apreciere a statelor este semnificativ redusă (îngustă) atunci când autorul declarației este un artist.

Din această perspectivă Colegiul director consideră că sunt relevante elementele de incitare directă la ura națională, cele ce trimit către soluționarea unor diferende istorice prin violență, respectiv exprimările șoviniste.

4.5. Ingerința să fie proporțională cu scopul urmărit iar mijloacele să fie adecvate și necesare într-o societate democratică

Pentru ca ingerința statului în dreptul de exprimare să fie conformă cu standardele internaționale în domeniu, sancțiunea aplicată trebuie să fie proporțională cu scopul urmărit iar mijloacele să fie adecvate și necesare într-o societate democratică.

V. Concluzii

Având în vedere obiectivul urmărit de suspect, conținutul declarației, contextul în care a avut loc, conținutul declarației, rolul în societate al persoanei, autor al afirmației, declarațiile suspectului depășesc limitele libertății de exprimare, conținând elemente de incitare la ura națională și discriminare, care afectează relațiile sociale, în acest caz cele de conviețuire interetnică.

Prezenta analiză constituie un punct de vedere de specialitate fără obligație juridică și se emite la cererea organului de urmărire penală, acestuia revenindu-i obligația să decidă asupra soluționării dosarului penal și a eventualei stabiliri a tipului de răspundere juridică, astfel încât o posibilă ingerință a statului în libertatea de exprimare să îndeplinească standardele jurisprudenței CEDO.

Asztalos Csaba Ferenc, Președinte CNCD